

Міністерство освіти і науки України

Одеський національний технологічний університет

Кафедра цифрових технологій фінансових операцій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: *«Облік та внутрішньогосподарський контроль готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України»*

Здобувачки Короп Г.В.
5 курсу 51 групи

Керівник к.е.н. Зеленьак В.В.

доц. Маркова Т.Д.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”14“ червня 2023 р., протокол №18.

Завідувачка кафедри цифрових технологій фінансових операцій

_____проф. Ткачук Г.О.

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки бізнесу і контролю

Кафедра цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти “бакалавр”

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

Освітня програма “Облік і аудит”

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Зав. кафедри
цифрових технологій
фінансових операцій**

“___” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Корон Галини Василівни

1. Тема роботи: ***«Облік та внутрішньогосподарський контроль готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України»***

Затверджена наказом ОНТУ від 07 квітня 2023 р. наказ № 139-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***14 червня 2023 р.***
3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2020р.р.***

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Теоретичні основи обліку і контролю об'єкту дослідження. Техніко-економічна характеристика діяльності підприємства за 2019-2020 роки. Особливості організація бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і контролю об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2023 р.

Керівник _____ к.е.н. Зеленьак В.В.
 _____ доц. Маркова Т.Д.

Завдання прийняв до виконання _____ Короп Г.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	15.02.23 - 20.04.23	
2. Техніко-економічна характеристика діяльності підприємства	21.04.23 - 15.05.23	
3. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і контролю за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому	16.05.23 - 05.06.23	
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	06.06.23 - 13.06.23	

Здобувач-дипломник _____ Короп Г.В.

Керівник роботи _____ к.е.н. Зеленьак В.В.
 _____ доц. Маркова Т.Д.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та незаперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Короп Г.В. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Облік та внутрішньогосподарський контроль готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення методико-теоретичних положень, пов'язаних з організацією обліку та внутрішньогосподарського контролю готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. У першому розділі розглядаються питання методологічної основи обліку і контролю готової продукції та реалізації: визначається сутність, класифікація, нормативно-правове регулювання та формування собівартості готової продукції, а також питання внутрішньогосподарського контролю.

У другому розділі проведений економічний аналіз діяльності за даними підприємства ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.

Третій розділ кваліфікаційної роботи присвячений стану бухгалтерського та податкового обліку готової продукції та її реалізації на даному підприємстві.

У завершальній частині кваліфікаційної роботи сформульовані висновки та пропозиції по удосконаленню обліку готової продукції та реалізації для ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	<u>65</u>
таблиць	<u>23</u>
рисунків	<u>7</u>

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	6
1. Економічна сутність обліку готової продукції та її реалізації, нормативно-правова база та стан її обліку.....	8
1.1. Сутність, класифікація та оцінка обліку готової продукції.....	8
1.2. Нормативно-правове регулювання веденням обліку готової продукції та її реалізації.....	15
1.3. Облік готової продукції на складі.....	18
1.4. Облік реалізації готової продукції.....	19
1.5. Формування собівартості готової продукції.....	25
1.6. Внутрішньогосподарський контроль готової продукції.....	29
2. Економічний аналіз діяльності на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.....	32
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	32
2.2. Економічний аналіз господарської діяльності ДП «Куліндорський КХП» державного агентства резерву України.....	36
3. Організація бухгалтерського обліку готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.....	49
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	49
3.2. Бухгалтерський облік готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.....	55
Висновки та пропозиції.....	60
Список використаних джерел.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. Готова продукція – це кінцевий продукт виробничого процесу підприємства, закінчений обробкою на даному підприємстві, що відповідають вимогам стандартів і технічних умов, прийнятих відділом технічного контролю і здані на склад готової продукції. Процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів підприємства, що дозволяє йому виконувати зобов'язання перед державним бюджетом, банками по позичках, робітниками та службовцями, постачальниками і відшкодовувати виробничі витрати. Невиконання плану реалізації викликає уповільнення оборотності оборотних коштів, штрафи за невиконання договірних зобов'язань перед покупцями, затримує платежі, погіршує фінансовий стан підприємства. Правильно прогнозований обсяг реалізації дозволяє підприємству і вірно спланувати суму прибутку.

Здобувачка	Короп Г.В.			КРБ.ЦТФО.139-03.3.1			
				Текстова частина	Стад		Стор.
Керівник	Зеленяк В.В.					5	
	Маркова Т.Д.				ОНТУ		
Зав.каф.	Ткачук Г.О.						

Тому в обліково-аналітичній системі особливе місце займає облік і аналіз готової продукції, її відвантаження і реалізації, у задачі якого входить: систематичний контроль за випуском готової продукції, аналіз стану її запасів; своєчасне і правильне документальне оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг), чітка організація розрахунків з покупцями; контроль за виконанням плану договорів-постачань за обсягом й асортиментом реалізованої продукції; своєчасний і точний розрахунок сум, отриманих за реалізовану продукцію, фактичних витрат на її виробництво і збут, розрахунок сум прибутку.

Метою даної кваліфікаційної роботи є розкриття питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком та аналізом готової продукції діяльності ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України, контролем достовірності ведення їх обліку та розробкою практичних рекомендацій щодо удосконалення їх обліку відповідно до діючого законодавства України.

Завданнями дослідження в даній кваліфікаційній роботі є:

- визначення економічної сутності поняття «готової продукції» та нормативно-правової бази обліку;
- проведення аналізу основних показників діяльності підприємства за два роки;
- розгляд організації обліку та порядку документального оформлення операцій з визначення готової продукції діяльності ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України;
- розробка заходів щодо вдосконалення обліку процесу реалізації на підприємстві.

Об'єктом дослідження в даній кваліфікаційній роботі є готова продукція діяльності у ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України, предметом дослідження – облік, аналіз і контроль готової продукції та реалізації на підприємстві.

У даній випускній роботі розглянуті питання обліку, аналізу та контролю готової продукції досліджуваного підприємства.

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА СТАН ЇЇ ОБЛІКУ

1.1. Сутність, класифікація та оцінка обліку готової продукції

В умовах ринкової економіки підприємства можуть вільно реалізовувати свої економічні інтереси, організовувати виробництво та збут продукції. Готова продукція відіграє важливу роль у складі оборотних активів кожного виробничого підприємства та займає домінуючу позицію у здійсненні його діяльності.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» готовою продукцією, вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3]. Порівняння цього визначення із тлумачення такого виду продукції у міжнародній обліковій практиці свідчить про їх тотожність. При цьому уточнюється, що вироби, які не пройшли всіх стадій технологічної обробки, випробувань і технологічного приймання, вважаються не закінченими і входять до складу незавершеного виробництва підприємства.

Питання визначення самого поняття «готова продукція» розглядали в своїх працях такі науковці, як В.Л. Вороніна, В.В. Черниш, Ф.Ф. Бутинець, В.В. Сопко, Т.М. Писаренко, Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. Наявність різноманітних підходів до терміну «готова продукція» в економічній літературі пояснюється важливістю досліджуваної дефініції в економічній науці та наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «Готової продукції» з огляду літературних джерел*

Автор	Сутність поняття «готова продукція»
Бутинець Ф.Ф.[9]	Готова продукція - повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування . Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові - згідно з діючим порядком прийняття продукції.
Ткаченко Н.М.[18]	Готова продукція – це продукція, що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування, відповідає технічним умовам

Вороніна В.Л. Черниш В.В.[12]	Готова продукція - виріб (напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові - покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції
Сопко В.В.[17]	Готова продукція - це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові - покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції
Писаренко Т.М.[16]	Готова продукція - об'єкт облікової системи промислового підприємства, що поєднує організаційні інструменти обліку виробництва і продажу продукції, виступає засобом для досягнення основної мети функціонування підприємства.
Журавель Г.П. Хомин П.Я.[14]	Готовою продукцією є така, яка повністю пройшла передбачені технологією виробництва стадії і процеси, оприбуткована на склад, або прийнята замовником.
Шара Є.Ю.[21]	Готова продукція – це сукупність виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які призначені для випуску на сторону

* складено автором з використанням джерел

Судячи з вищезазначених визначень, категорія «готова продукція» характеризується з різних точок зору. Підсумовуючі наведені науковцями визначення, можна сказати, що готова продукція - це речовинна продукція, надані послуги і виконані роботи, що повністю закінчені обробкою на даному підприємстві і здані на склад або замовникові.

Таким чином основною відмінністю між законодавчими актами та поглядами науковців є те, що у нормативних документах роботи і послуги не входять до складу готової продукції, а є складовою виробництва та відображаються на рахунку 23 «Виробництво».

На рівні держави одним з основних макроекономічних показників, що оцінюють результати економічної діяльності всієї сукупності підприємств, є валовий внутрішній продукт, який вимірює вартість кінцевої продукції, виробленої резидентами даної країни. На мікроекономічному рівні, тобто на рівні підприємства, продукція за своїм складом та призначенням ділиться на валову і товарну. До складу валової продукції підприємства включають вартість готових виробів, напівфабрикатів і послуг виробничого характеру, призначених

для використання як усередині підприємства, так і відпущених на сторону, вартість виготовлення і ремонту тари, якщо вона не включається в ціну продукції. Валова продукція характеризує загальний обсяг виробничої діяльності підприємства незалежно від ступеня готовності продукції. Ця продукція, призначена для збуту і реалізації за межі підприємства (сукупності підприємств або галузі народного господарства). Товарна продукція промислового підприємства формується в грошовому вираженні та є обсягом тієї частини виготовленої продукції, яка буде відпущена (реалізована) за межі його основної діяльності. Вона включає виготовлені усіма основними, допоміжними, підсобними і побічними цехами підприємства готову продукцію, яка створена у конкретному періоді для збуту на сторону, а також включає напівфабрикати й виконані, попередньо замовлена іншими підприємствами та організаціями, роботи промислового характеру (послуги) також для реалізації на сторону. На відміну від валової, товарна продукція не включає зміни залишків незавершеного виробництва, а також напівфабрикатів свого виробництва, які призначені для власного використання в цехах підприємства. В свою чергу готова продукція входить до складу товарної (рис. 1.1).

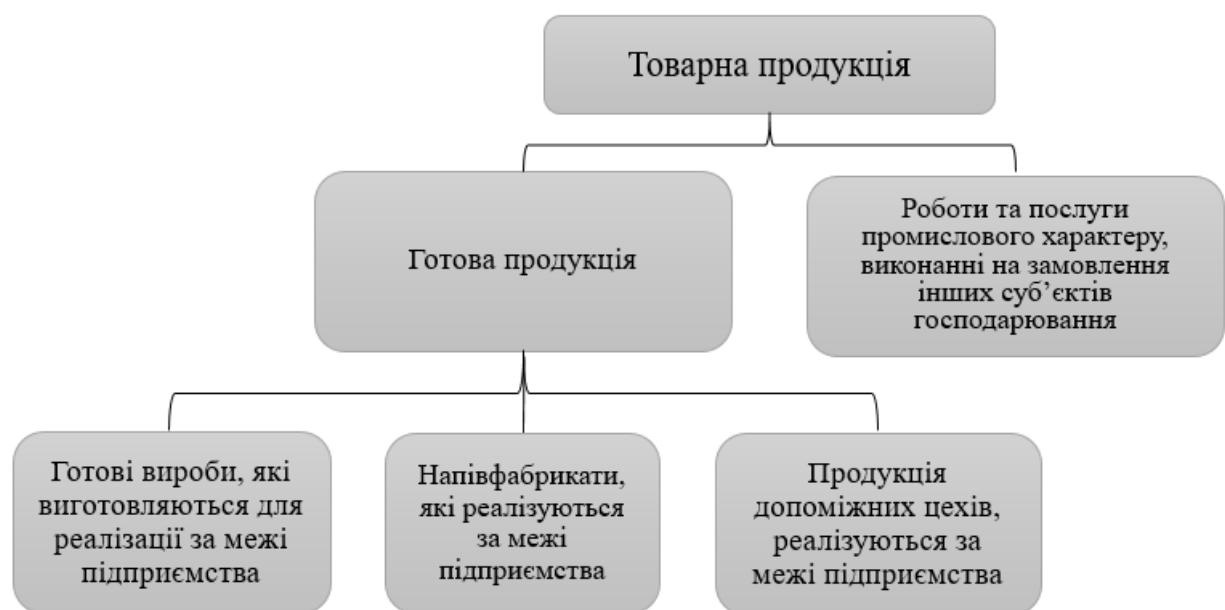

Рис. 1.1. Структура товарної продукції промислового підприємства

Сучасні економісти готову продукцію тлумачать в основному, як продукцію, яка повністю завершена обробкою на конкретному підприємстві, пройшла усі стадії технічного випробовування, приймання, укомплектування, відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику.

Проте науковці не надають особливого значення оцінці ні запасів, ні готової продукції зокрема. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» готовою продукцією, вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3].

Порівнявши це визначення із тлумачення такого виду продукції у міжнародній обліковій практиці, спостерігаємо практичне його співпадіння. При цьому уточняється, що вироби, які не пройшли всіх стадій технологічної обробки, випробувань і технологічного приймання, вважаються не закінченими і входять до складу незавершеного виробництва підприємства. Оскільки готова продукція, відповідно до чинного законодавства, відноситься до активів підприємства, тобто ресурсів, які придбані (виготовлені) в минулому і в майбутньому очікується отримати від їх реалізації та збуту економічну вигоду, – то в бухгалтерському обліку застосування методів її оцінки повинно не знижувати витрат на виробництво цієї продукції, не завищувати її оцінки. Якщо готова продукція не може принести підприємству економічну вигоду від її реалізації чи обміну, то вона не буде вважатись активом і повинна бути списана з балансу.

З усього вищесказаного виходить, що продукція відноситься до готової при виконанні наступних умов:

- виробничий процес, відповідно до технологічних умов, повинен бути завершеним;

– оприбуткування продукції на склад повинно здійснюватись відповідно до встановлених технічних параметрів та інших нормативів і стандартів, що діють на конкретному підприємстві;

– обприскування, реалізація та збут готової продукції обов'язково повинні супроводжуватись відповідними первинними документами.

Після завершення виробничого циклу готова продукція надходить на склад підприємства. На цьому етапі вона стає невід'ємною частинною запасу підприємства й виступає як готова продукція, або як сировина для наступного виробництва.

В економічній літературі готову продукцію також класифікують відповідно до ряду ознак: за формою, за ступенем готовності і за технологічною складністю. Щодо першої ознаки, то виділяють уречевлену (матеріальну) продукцію, результати виконаних робіт, результати наданих послуг, а щодо технологічної складності – виокремлюють просту та складну продукцію, при цьому вирізняють супутню та побічну продукції (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація готової продукції [26]

Головна місія, будь-якого підприємства – отримати прибуток. Не винятком є і виробничі підприємства, кінцевим результатом діяльності яких є саме реалізація (збут) виготовлених своїми силами виробів та продукції. Збут готової продукції є завершальним етапом кругообігу господарських засобів підприємства, що дозволяє йому виконувати свої зобов'язання перед державним бюджетом, банком щодо позик, робітниками й службовцями, постачальниками, а також відшкодовувати виробничі витрати.

Отже, збут продукції окремого підприємства – це насамперед відчуження активів, що належать підприємству, шляхом їх продажу з метою відтворення використаних засобів підприємства від отримання прибутку для задоволення різноманітних потреб підприємства та його власників. Тобто продукція, яку виготовило підприємство переходить у власність покупця. За продану продукцію підприємство отримує винагороду, зазвичай це безпосередня сума грошових коштів, тому зміцнення фінансового становища виробничого суб'єкта господарювання напрямку залежить від своєчасного, якісного виробництва та збуту готової продукції.

За своїм економічним та обліково-аналітичним характером процес реалізації готової продукції цілком протилежний процесу придбання товарноматеріальних цінностей підприємством і складається з таких операцій зображених на рис. 1.3.

Таким чином, покупець відшкодовує підприємству-виробнику вартість готової продукції за цінами реалізації. Ціна реалізації встановлюється виробником продукції в залежності від різних факторів та обов'язково узгоджується з покупцем і прописується у договірних документах.

До факторів, які впливають на формування ціни продажу, можна віднести:

- фактичну або очікувану собівартість продукції;
- пропозиції та попит на ринку на цю продукцію;
- встановлення відповідних державних обмежень на цін та націнок щодо певних видів продукції, особливо деяких продуктів харчування.

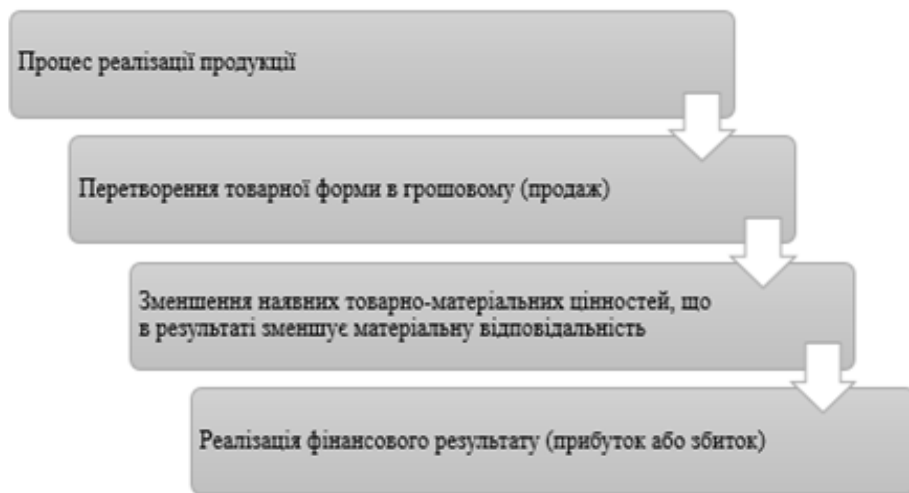

Рис. 1.3. Схема реалізації (збуту) готової продукції

Однак, при формуванні ціни реалізації потрібно враховувати, що її рівень повинен бути завжди вище виробничої собівартості. В іншому випадку підприємство неминуче отримає збитки.

Сьогодні на промислових підприємствах можуть застосовувати такі види оцінки готової продукції:

- за фактичною виробничою собівартістю;
- за неповної (скороченої) виробничої собівартості продукції, що обчислюється за фактичними витратами без загальногосподарських витрат;
- за плановою (нормативною) виробничою собівартості; – за оптовими цінами реалізації;
- за твердими обліковими цінами.

При цьому використовуючи той чи інший вид підрахунок вартості продукції може здійснюватись одним із двох способів: тільки у грошових цінах, або ще із одночасним визначенням і в натуральних одиницях. Це залежить від технології та організації процесу виробництва, виробу форми контролю за здійсненими витратами і якістю готової продукції, супроводу та гарантійному контролю продукції та усунення недоліків, виявлених у процесі виробництва.

Таким чином, поняття «готова продукція» в працях економістів з'явилося не відразу. Історично йому передувало поняття «товар», що розумілось значно

ширше. Саме цьому поняттю й присвячено безліч досліджень вчених різних епох і економічних течій. В даний час поняття «готова продукція» прийнято тлумачити досить одноманітно завдяки законодавчим документам, що діють, у сфері бухгалтерського обліку.

1.2. Нормативно-правове регулювання ведення обліку готової продукції та її реалізації

Облік й аудит готової продукції включає такий комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готових виробів не тільки в цілому за звітній період, але і за коротші проміжки часу (зміну, декаду тощо), контроль за цілістю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям.

Більш детальними завданнями обліку готової продукції є:

- постійний контроль за виробництвом готової продукції (робіт, послуг) у розрізі показників як її обсяг, асортимент, якість;
- комплексний і вірогідний облік готової продукції на складі, систематичний контроль за її збереженням і станом;
- своєчасний і регулярний облік відвантаженої та реалізованої продукції (робіт, послуг), достовірна чітка організація розрахункових операцій з покупцями та замовниками;
- облік і контроль дотримання кошторису бюджетних, непрямих та інших витрат, пов'язаних зі збутом продукції (робіт, послуг);
- своєчасне і достовірне визначення результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік.

Для виконання такого широкого спектру дій, регулювання відносин між юридичними та фізичними суб'єктами господарювання, врахування їх економічних і суспільних інтересів, необхідно чинно діюче нормативне законодавство. Тобто сукупність норм, правил поведінки, які не суперечать як державним так і індивідуальним інтересам будь-яких підприємств, з обов'язковим врахуванням міжнародного досвіду.

У зв'язку з цим регулювання обліку, аналізу і контролю готової продукції та її збуту здійснюється за допомогою: Податкового Кодексу України [2], Закону України «Про бухгалтерський та фінансову звітність України»[1], П(С)БО 9 «Запаси»[3], П(С)БО 15 «Дохід»[4], П(С)БО 16 «Витрати»[5], План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій[6], Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, інших нормативних документів[7], затверджених Міністерством фінансів, Міністерством статистики, а також внутрішнім розпорядчим документом підприємства – Наказом про облікову політику.

Основні норми регулювання обліку готової продукції стосуються її визначення, правильного формування, відображення на рахунках обліку, оформлення відповідними первинними документами, систематизація реалізації продукції відображення її оцінки за обліковими, оптовими цінами та цінами реалізації, формування прибутку або збитку від її збуту.

Визначення готової продукції, на відміну від П(С)БО 9 «Запаси» (яке уже згадувалось у попередньому пункті цієї роботи), у Податковому кодексі вжито термін «вироблена продукція», який означає «загальний обсяг продукції, видобутої відповідно до угоди про розподіл продукції і доставленої в пункт виміру» [3].

Більш наближене значення до національного стандарту подано у Інструкції «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань». До готової продукції тут належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам [7].

Особлива увага у законодавчо-нормативних документах приділяється формування вартості готової продукції та оцінці її збуту. У бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється за фактичною собівартістю, яка може бути

визначена тільки після збирання всіх затрат та калькулювання. Разом з тим виникає потреба в щоденному обліку наявності й руху готової продукції та визначенні її вартісних характеристик. Тому у поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами, або за фактичною виробничою собівартістю). Оцінка продукції за «твердими» обліковими цінами дає змогу вести постійний поточний облік незалежно від калькуляції фактичної собівартості. Такі ціни є основою ведення бухгалтерського обліку готової продукції на складах оперативного-бухгалтерським методом. З прийняттям Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації, формувати її собівартість. Саме дотримання наближення діючої методики обліку до міжнародної Податкового кодексу собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг трактується, як витрати, що прямо пов'язані з виробництвом та придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду товарів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що застосовуються в частині, яка не суперечить положенням цього розділу [3]. Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

У світовій практиці розрізняють два підходи (моделі) щодо формування собівартості готової продукції – французьку та англосаксонську, тобто визначення повної та неповної собівартості. Відповідно до діючих в Україні законодавчих норм, то як бачимо, собівартість калькулюється на основі розрахунків неповних витрат, але з одночасним розподілом непрямих постійних загальновиробничих витрат і включенням їх у собівартість реалізації продукції. Тому, на українських підприємства формують виробничу

собівартість, собівартість реалізації, а також з метою достовірності розрахунку цінової політики в управлінському обліку використовують повну собівартість виготовленої продукції [13].

1.3. Облік готової продукції на складі

Готова продукція, виготовлена на підприємстві, є складовою запасів. Відповідно до Інструкції № 291 до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

Одночасно із цільовим (основним) продуктом у єдиному технологічному процесі може бути одержано супутню продукцію. Ця продукція за якістю відповідає встановленим стандартам або технічним умовам, приймається відділом технічного контролю і призначається для подальшої переробки або відпуску стороннім підприємствам.

Надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю відображається за Дт рахунку 26 «Готова продукція» у кореспонденції з Кт рахунку 23 «Виробництво». Собівартість реалізованої готової продукції визначається за методами оцінки вибуття запасів.

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях або книзі складського обліку) готова продукція обліковується в кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

- 1) в сортових картках складського обліку;
- 2) безкартковим способом.

При першому способі в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів виробників та за місцями зберігання. При безкартковому способі за допомогою

ЕОМ кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. При цьому необхідно звернути особливу увагу на збалансованість даних з оприбуткування, відпуску і по залишках продукції. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У картках або книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

При створенні повністю автоматизованих складів облік готової продукції в традиційній картковій формі не ведеться, а необхідні для управління дані отримують як інформацію по запиту. Картки замінюються оперативними машинограмами залишків та руху готової продукції по кожному найменуванню та виду.

В кінці місяця за даними аналітичного обліку витрат на виробництво визначається фактична собівартість готової продукції.

Аналітичний облік приймання та відпуску готової продукції, ведеться на підставі прибуткових і видаткових документів, здійснюється за видами готової продукції, яка може відображатися за обліковими цінами (плановою собівартістю, оптовими та відпускними цінами тощо) з виділенням в регістрах відхилень фактичної виробничої собівартості виробів від їх вартості за обліковими цінами.

1.4. Облік реалізації готової продукції

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" готовою вважається продукція, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним і якісним характеристикам, які передбачені договором або іншим нормативно-правовим актом

Випущена з виробництва готова продукція здається на склад за накладними. В бухгалтерії на підставі накладних ведеться накопичувальна відомість випуску готової продукції, у якій випущена продукція групується за видами і сортами (номенклатурними номерами) і відображається за двома

оцінками - за обліковою вартістю (плановою собівартістю або за відпускними цінами без ПДВ) і фактичною собівартістю.

Такий порядок оцінки зумовлений тим, що фактичну собівартість готової продукції, випущеної протягом місяця з виробництва, визначають тільки наприкінці місяця після відображення всіх прямих затрат і розподілу непрямих витрат та складання звітної калькуляції.

Дані відомості випуску готової продукції є підставою для її оприбуткування.

Синтетичний облік наявності і руху готової продукції за фактичною собівартістю ведеться на активному рахунку 26 "Готова продукція".

Оприбуткування випущеної з виробництва продукції відображається по дебету рахунка 26 "Готова продукція" і кредиту рахунка 23 "Виробництво".

Виконані і здані за актами замовникам роботи списуються з кредиту рахунка 23 "Виробництво" на дебет рахунка 903 "Собівартість реалізованих робіт і послуг".

Підприємства реалізують свою продукцію покупцям на підставі укладених договорів (угод). Відпуск готової продукції покупцям оформляється накладною на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20), яка є підставою для списання готової продукції підприємством-виробником, що здійснило її відпуск, для оприбуткування її підприємством-одержувачем та для дозволу на вивезення її з території підприємства-постачальника.

Для проведення розрахунків з покупцем постачальник виписує рахунок-фактуру та інші розрахунково-платіжні документи, що підтверджують факт передачі (відпуску) матеріальних цінностей і їх оплату з зазначенням суми ПДВ.

Постачальник може включити до рахунка-фактури покупця, крім вартості відвантаженої продукції, вартість тари, відвантаженої з продукцією (якщо вона не включена у відпускну вартість продукції і оплачується понад її відпускну вартість), а також транспортні витрати.

Аналітичний облік відвантаження і реалізації продукції, а також розрахунків з покупцями і замовниками підприємства ведуть у відомості № 16 відвантаження, відпуску і реалізації продукції. Записи в цій відомості (як і в журналі - ордері № 6) здійснюють в лінійному (позиційному) порядку, що дає можливість бачити, за яким розрахунковим документом, яка сума підлягає до сплати покупцем (замовником), а також робиться відмітка про оплату. При спрощеній формі облік відвантаження і реалізації продукції ведуть у відомості ф. № В-6.

Законодавством для обліку реалізації встановлено метод нарахування.

При методі нарахування датою реалізації вважається дата передачі права власності на продукцію (роботи, послуги) згідно з базисними умовами поставки, визначеними сторонами, незалежно від строку здійснення платежів. У цьому разі датою реалізації вважається дата відвантаження готової продукції покупцям (а для робіт, послуг - дата оформлення документів, які засвідчують їх виконання).

Відповідно до національного Плану рахунків на відпускну вартість відвантаженої (реалізованої) покупцям готової продукції в бухгалтерському обліку підприємства робиться запис по дебету рахунка 36 "Розрахунки з покупцями і замовниками" і кредиту рахунка 701 "Доход від реалізації готової продукції".

Одночасно робиться запис на списання виробничої собівартості реалізованої продукції:

Д-т рах. 901 "Собівартість реалізованої готової продукції"

К-т рах. 26 "Готова продукція".

Сума податкового зобов'язання по ПДВ, визначена за встановленою ставкою до суми доходу від реалізації готової продукції, відображається записом по дебету рахунка 701 "Доход від реалізації готової продукції" в кореспонденції з кредитом рахунка 641 "Розрахунки за податками".

Якщо на рахунок підприємства надходять кошти від покупців у порядку попередньої оплати за продукцію, що підлягає відвантаженню, то в бухгалтерському обліку роблять запис:

Д-т рах. 31 "Рахунки в банках";

К-т рах. 36 "Розрахунки з покупцями і замовниками".

Одночасно одержана плата зараховується в дохід від реалізації звітнього періоду записом:

Д-т рах. 36 "Розрахунки з покупцями і замовниками"

К-т рах. 701 "Доход від реалізації готової продукції".

При реалізації продукції в порядку попередньої оплати у підприємства виникає зобов'язання перед бюджетом по сплаті ПДВ, сума якого обчислюється за встановленою ставкою до суми доходу від реалізації і в бухгалтерському обліку відображається записом:

Д-т рах. 643 "Податкові зобов'язання"

К-т рах. 641 "Розрахунки за податками".

Відвантажена (реалізована) покупцям попередньо оплачена готова продукція за виробничою собівартістю списується з балансу записом:

Д-т рах. 901 "Собівартість реалізованої готової продукції"

К-т рах. 26 "Готова продукція".

Після відвантаження покупцям попередньо оплаченої готової продукції на суму податкового зобов'язання роблять запис:

Д-т рах. 701 "Доход від реалізації готової продукції"

К-т рах. 643 "Податкові зобов'язання".

Витрати, пов'язані з реалізацією готової продукції, які здійснюються за рахунок підприємства-постачальника, відображають на рахунку 93 "Витрати на збут". До складу витрат на збут належать:

– витрати на тару й упаковку на складах готової продукції, якщо вони не передбачені технологічним процесом виробництва і не входять до виробничої собівартості продукції. Витрати на тару належать до складу витрат

на збут у тому разі, якщо затарення й упаковка здійснюється після її здачі на склад;

- витрати на відшкодування складських, навантажувально-розвантажувальних, перевалочних, страхових витрат постачальника, які не включаються до ціни продукції згідно з умовами поставки, передбаченими угодою сторін;

- витрати на оплату послуг транспортно-експедиційних, страхових і посередницьких організацій (включаючи комісійну винагороду);

- витрати на оплату експортного (вивізного) мита і митних зборів;

- витрати на проведення реклами і передпродажну підготовку товарів (поширення цілеспрямованої інформації про переваги конкретної продукції, створення популярності і попиту на цю продукцію для оперативнішого просування її на ринку) та ін.

У міру здійснення зазначених витрат у бухгалтерському обліку роблять запис по дебету рахунка 93 "Витрати на збут" у кореспонденції з кредитом рахунків:

- 20 "Виробничі запаси" (на вартість тари і тарних матеріалів, використаних для упаковки і затарення готової продукції);

- 23 "Виробництво", 63 "Розрахунки з постачальниками і підрядчиками", 685 "Розрахунки з іншими кредиторами" (на вартість послуг власного автотранспорту та сторонніх організацій при перевезенні відвантаженої продукції, навантажувально-розвантажувальні та інші роботи);

- 66 "Розрахунки з оплати праці", 65 "Розрахунки за страхуванням" (на суму заробітної плати, нарахованої працівникам за роботи по упаковці, затаренню та відвантаженню готової продукції покупцям; нараховані збори на соціальне та пенсійне страхування) та ін.

Наприкінці звітного періоду витрати, відображені на дебеті рахунка 93 - "Витрати на збут", списуються з кредиту цього рахунка на дебет рахунка 79 "Фінансові результати", субрахунок 791 "Результат основної діяльності". Отже, на кредиті рахунка 70 "Доходи від реалізації" (субрахунки 701 "Доход від

реалізації готової продукції", 703 "Доход від реалізації робіт і послуг") відображають суму доходів, одержаних підприємством від реалізації готової продукції, виконаних робіт і послуг, а на дебеті - нараховану суму ПДВ, що підлягає перерахуванню до бюджету.

Шляхом порівняння кредитового і дебетового оборотів рахунка 70 "Доходи від реалізації" підприємство визначає чистий доход від реалізації продукції (робіт, послуг), який списується на фінансові результати проводкою:

Д-т рах. 70 "Доходи від реалізації" (відповідний субрахунок)

К-т рах. 79 "Фінансові результати", субрахунок 791 "Результат основної діяльності".

Наприкінці звітного періоду на дебет рахунка 79 "Фінансові результати", субрахунок 791 "Результат основної діяльності" списують:

- собівартість реалізованої продукції, робіт послуг (з кредиту рахунка 90 "Собівартість реалізації" (відповідний субрахунок);
- витрати, пов'язані з реалізацією (з кредиту рахунка 93 "Витрати на збут");
- адміністративні витрати (з кредиту рахунка 92 "Адміністративні витрати");
- інші витрати операційної діяльності (з кредиту рахунка 94 "Інші витрати операційної діяльності"), а також суму податку на прибуток від основної діяльності, нараховану за даними бухгалтерського обліку (з кредиту рахунка 98 "Податки на прибуток").

За даними рахунка 79 "Фінансові результати" визначають фінансовий результат (прибуток, збиток) від основної діяльності, який відображають записами:

- а) на суму одержаного прибутку:

Д-т рах. 79 "Фінансові результати"

К-т рах. 441 "Прибуток нерозподілений";

- б) на суму збитку:

Д-т рах. 442 "Непокриті збитки"

К-т рах. 79 "Фінансові результати".

Дані рахунка 79 "Фінансові результати" використовують для складання Звіту про фінансові результати [27].

1.5. Формування собівартості готової продукції

Собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошове вираження витрат підприємства пов'язаних з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг. Класифікації цього показника у плануванні та обліку за багатьма характерними ознаками наведена в табл. 1.3 [9].

Показник собівартості використовується для оцінки економічної ефективності використання основних і оборотних засобів виробництва, вибору оптимальних варіантів організації управління, внутрішньогосподарських і міжгосподарських економічних зв'язків, при вирішенні питань впровадження нової техніки і технології, підвищення якості продукції тощо.

Собівартість продукції не має єдиного об'єктивного значення. Її величина залежить від методики розрахунку. При одних і тих самих витратах, при одному й тому ж обсягу виробництва, застосовуючи різну методику розрахунку, можна отримати різні значення собівартості.

Планова собівартість визначається з врахуванням прийнятих норм витрат матеріальних ресурсів, тарифних ставок та норм виробітку, а також планових показників виробництва продукції.

Повна собівартість складається з виробничої собівартості, витрат на збут і адміністративних витрат. Показник повної собівартості використовується не для оцінки активів, а для цілей довгострокового планування та визначення ціни на продукцію.

Фактична собівартість може відрізнятися від планової, так як вона характеризує реальні витрати на виробництво та реалізацію. Величина цих відхилень залежить від продуктивності праці, ефективності використання основних і оборотних засобів та інших факторів виробництва. Ще однією при-

чиною відхилень фактичного рівня собівартості від запланованого можуть бути також зміни цін і тарифів на засоби виробництва та послуги. Фактичні дані обліку витрат використовуються для оцінки і аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності структурних підрозділів та підприємства в цілому, фактичної ефективності організаційно-технічних заходів, націлених на розвиток і удосконалення виробництва, для планово-економічних та аналітичних розрахунків.

Таблиця 1.3 – Класифікація та характеристика собівартості

Критерії класифікації	Види собівартості	Характеристика
За складом витрат	Технологічна	Включає прямі витрати на робочому місці, ділянці, характеризує рівень витрат на здійснення окремих технологічних операцій, на виготовлення окремих деталей, вузлів. При порівнянні собівартості окремих деталей можна прийняти рішення щодо власного виробництва чи придбання деталей у постачальника.
	Виробнича	Технологічна собівартість збільшена на суму витрат, пов'язаних з управлінням виробничими підрозділами, що випускають продукцію. Характеризує рівень витрат на виготовлення продукції.
	Повна	Виробнича собівартість, збільшена на суму адміністративних та витрат на збут. Цей показник інтегрує загальні витрати підприємства, які пов'язані як з виробництвом, так і з реалізацією продукції.
За ступенем узагальнення даних	Індивідуальна	Характеризує витрати конкретного підприємства по випуску продукції.
	Фірмова	Включає витрати на виробництво та реалізацію продукції по групі підприємства, які входять до об'єднання, фірми, тресту.
	Середньогалузева	Характеризує середні по галузі витрати на виробництво даного виробу і розраховується за формулою середньозваженої на підставі індивідуальних собівартостей підприємств галузей.
За складом витрат	Планова	Включаються максимально допустимі витрати підприємства на виготовлення продукції, передбачені планом на наступний період.
	Фактична	Характеризує розмір фактично витрачених засобів на випущену продукцію.

Для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг Планом рахунків передбачений рахунок 90 «Собівартість реалізації».

За дебетом рахунка 90 «Собівартість реалізації» відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг; фактична собівартість реалізованих товарів (без торгових націнок), страхові виплати відповідно

до договорів страхування, за кредитом – списання у порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

При відображенні реалізації готової продукції у бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, – первісна вартість (по дебету субрахунка 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»), та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (по кредиту субрахунка 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Схема організації обліку собівартості реалізованої продукції наведена на рис.1.4 [9].

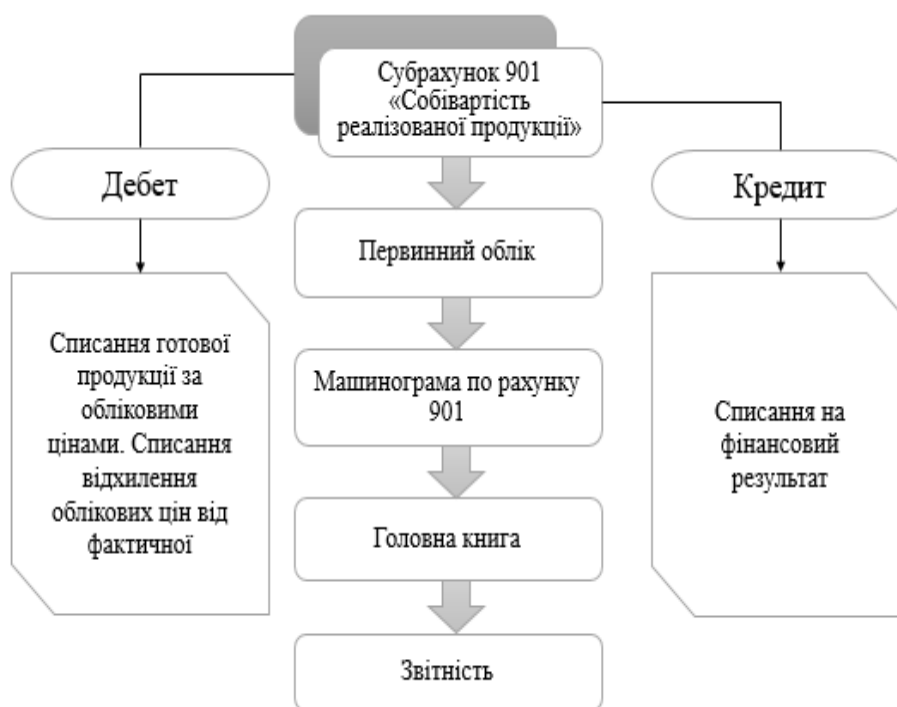

Рис. 1.4 – Схема організації обліку собівартості реалізованої продукції

Загальна схема формування собівартості реалізованої продукції наведена на рис. 1.5 [9].

Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) – основна складова собівартості реалізованої продукції, яка формується протягом звітного періоду на рахунку 23 «Виробництво».

Реалізація готової продукції (списання виробничої собівартості) відображається записом:

Дебет 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»

Кредит 26 «Готова продукція».

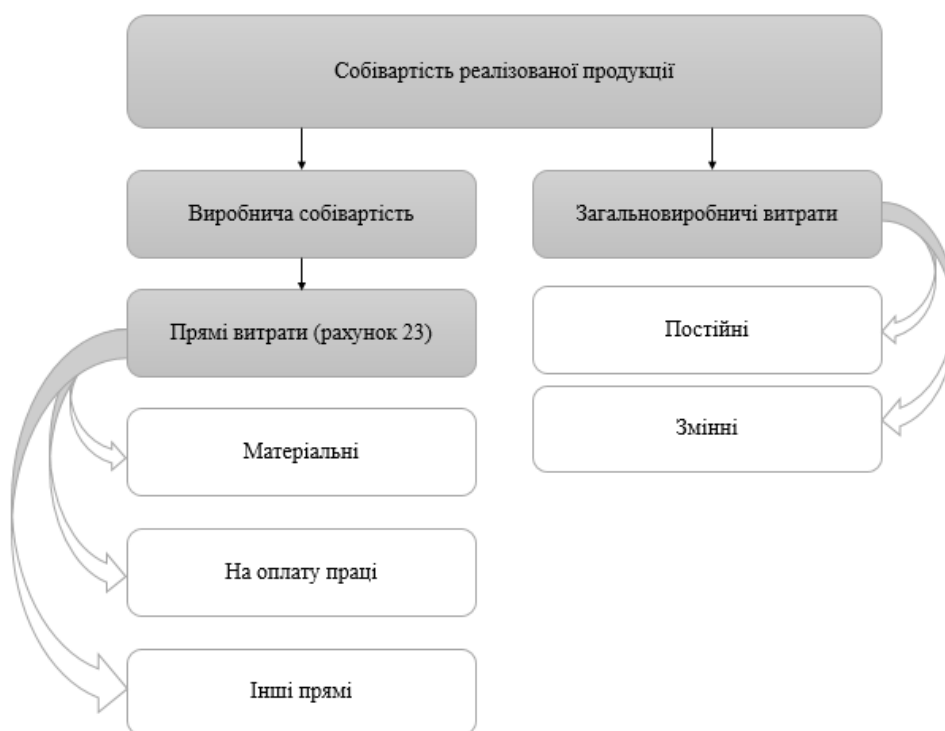

Рис. 1.5 – Загальна схема формування собівартості реалізації

Продукція, яка не має кількісних характеристик (робота, послуга), безпосередньо передається з виробництва покупцеві (замовникові). Списання собівартості наданих послуг і виконаних робіт відображається записом:

Дебет 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»

Кредит 23 «Виробництво».

1.6. Внутрішньогосподарський контроль готової продукції

В умовах переходу до ринку для державних підприємств доводять такі показники:

- 1) виробництво продукції в натуральному виразі, зокрема продукцію, яка виготовляється за новітніми технологіями;
- 2) питому вагу продукції вищої категорії якості в загальному обсязі виробленої продукції;
- 3) обсяг реалізованої продукції для оцінки виконання зобов'язань по поставках продукції.

Підприємство самостійно визначають обсяг товарної продукції, а також обсяги і строки випуску відповідних видів продукції, а також обсяги і строки випуску продукції з метою виконання зобов'язань і завдань по поставках продукції виробничо-технічного призначення, товарів народного споживання відповідно до зазначених договорів.

Завдання ревізії:

- перевірка напруженості і обґрунтованості плану випуску товарної продукції, в тому числі випуску найважливіших її видів;
- причини невиконання зазначених планів обсяг випуску та реалізації продукції;
- виявлення внутрішніх ресурсів збільшення обсягу випуску продукції та підвищення її якості;
- дотримання ритмічності виготовлення продукції.

Ревізія виконання плану виробництва продукції в натуральному виразі проводиться за даними форми 1П, з використання при цьому здавальних накладних, записів на рахунках «Напівфабрикати», «Готова продукція». Одночасно ревізор встановлює правильність включення в обсяг продукції в натуральному виразі готових виробів. При цьому він керується положення, в якому вказується, що продукція вважається готовою, якщо вона укомплектована, відповідає Держстандарту, прийнята ВТК і здала на склад до 24 годин останнього дня мі-

сяця, а при тризмінній роботі – до 8 годин ранку 1 числа наступного за звітним місяцем.

Перевіряючи достовірність даних розділу 2 форми 1П (натура), ревізору необхідно знати, що дані по виробництву продукції в натуральному виразі повинні наводитися в звіті не залежно від того, в яких цехах (основних, допоміжних, підсобних) вироблена продукція, а також дані по виробках, виготовлених як з основної сировини, так і з відходів, а також виготовлених із матеріалів підприємства або матеріалів замовника. Якщо продукція виготовляється із сировини замовника (давальницька), то в звіті по цій позиції вписується, що вона виготовлена із сировини замовника. Ревізоріві необхідно знати, що всі вироби наводяться у звіті обов'язково за відповідними групами і підгрупами номенклатури та відображається загальними підсумками. Скорочення, зміна назв, або об'єднання в групи виробів, передбачених у номенклатурі окремими позиціями, не допускається.

В дані по випуску продукції включають як продукцію, відпущену або призначену для відпуску на сторону, так і продукцію, що витрачена на промислово-виробничі потреби підприємства (тобто валовий випуск).

Не включають у звіт:

- 1) продукцію, яка виготовлена з відхиленням від стандартів, в тому числі, що реалізується на сторону (незалежно з чиєї вини виготовлена);
- 2) вироби одержані на стороні і реалізовані без переробки на даному підприємстві, незважаючи на те, що перед реалізацією перевіряється якість виробів та проводилося сортування;
- 3) відновлена продукція, яка виявилася перед тим непридатною, не свого виробництва.

Перевіряючи дані форми 1П, ревізору необхідно звернути увагу на виконання договірних зобов'язань по поставках продукції (незалежно від відомчого підпорядкування). При визначенні виконання договірних зобов'язань по поставках продукції слід керуватися положенням «Про поставку продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання в Україні» і поло-

женням «Про загальні умови поставки товарів між організаціями країн учасниками СНД» та іншими нормативними актами.

При перевірці таких операцій ревізор має керуватися такими документами, як договір, де визначено права і обов'язки по поставках продукції. Продукція і товари незалежно від того, коли вони були відвантажені, а згодом були визнані невідповідними Держстандарту, вважаються недопоставленими до їх заміни, якщо споживач не відмовиться від заміни або усунення недоліків, починаючи зі звіту за той період, коли факт невідповідності Держстандарту визначений постачальником або органом арбітражу.

Оцінка виконання річного плану по обсягах виробництва проводиться на підставі даних форми 1П (річна), яка ведеться наростаючим підсумком.

Для оцінки виконання зобов'язань по поставках продукції виробничого призначення, товарів народного споживання за номенклатурою (в асортименті) згідно з договорами (нарядами, замовленнями) підприємством затверджується обсяг реалізованої продукції.

При перевірці обсягу реалізованої продукції (товарної продукції), а підприємства ревізору необхідно врахувати: дані обсяги визначені за заводським методом (без вартості внутрізаводського обороту – це готові вироби, напівфабрикати, спожиті самим підприємством), а для виробничого об'єднання – без вартості внутрішнього обороту (вартість продукції, вироблено виробничими одиницями об'єднання, яка спрямована на промислово-виробничі потреби інших одиниць даного ВО).

Перевіряючи обсяг випуску продукції, ревізор повинен знати, що даний обсяг визначається в оптових цінах підприємства без податку на додану вартість і акцизного збору, а саме в діючих оптових та у порівняльних цінах.

Якщо на продукцію підприємства погоджена тільки регульована роздрібна ціна, то для оцінки продукції використовується роздрібна ціна без торгової надбавки, ПДВ, акцизного збору з додаванням суми дотації на продукцію з бюджету [15].

2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДП «КУЛІНДОРІВ-СЬКИХ КХП» ДЕРЖАВНОГО АГЕНСТВА РЕЗЕРВ УКРАЇНИ

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Південь України завжди славився багатим врожаєм золотої пшениці, що забезпечило визнання України як житниці Європи. Саме тому, в 1981 році на станції Куліндорово Одеської області побудовано Куліндорівський комбінат хлібопродуктів. В 1998 році Куліндорівський КХП переведено в управління Державного комітету України з державного матеріального резерву.

На сьогоднішній день ДП «Куліндорівський КХП» – сучасне, високомеханізоване та автоматизоване підприємство системи Держрезерву, яке виробляє борошно, комбікорми, надає послуги зі зберігання зерна та доставки продукції у різні регіони України вагонами, контейнерами, автомобілями.

Для виробництва борошна з високими споживчими характеристиками, ДП «Куліндорівський КХП» переробляє високоякісне зерно, приділяючи велику увагу підготовці зерна до помелу. На комбінаті організований і постійно діє виробничий та лабораторний контроль акредитованими виробничо-технологічними лабораторіями підприємства.

Завдяки наполегливій праці команди висококваліфікованих спеціалістів, що не тільки досконало знають своє діло, а й з любов'ю ставляться до своєї справи, підприємство повністю орієнтується на виявлення та задоволення потреб споживачів.

Результатом такого підходу стали як висока якість продукції, яка завоювала серця споживачів в Одесі, Одеській області та інших регіонах України, так і визнання її на загальнонаціональному конкурсі «Вища проба», а також продукція удостоєна призу «Європейська якість». Крім того, підприємство отримало чимало інших нагород за випуск високоякісної продукції.

Продукція підприємства є борошно пшеничне вищого гатунку (пакет 2 кг, мішок 25 та 50 кг) та першого гатунку (пакет 2 кг, мішок 25 та 50 кг). А також комбікорми (мішок 25 кг та 40 кг).

В структуру Державного підприємства "Куліндорівський комбінат хлібо-продуктів" державного агентства резерву України входить:

Елеватор загальною ємкістю 94,0 тисяч тонн, здійснює приймання, якісне очищення від домішок, сушіння і відпуск зерна на залізничний, автомобільний транспорт та контейнери.

Млин з високопродуктивним устаткуванням потужністю 500 тонн переробки зерна на добу, виробляє борошно вищого та першого сорту.

Відпуск готової продукції здійснюється насипом на автомобільні та залізничні борошновози і фасованої у поліпропіленові мішки по 30 та 50 кг. До того ж, працює лінія з фасування борошна у пакети по 2 кг, які для зручності транспортування пакуються на апараті групового пакування в блоки по шість пакетів.

Комбікормовий цех потужністю 630 тонн на добу, виробляє комбікорми для всіх видів сільськогосподарських тварин і птиці в розсипному, гранульованому виді та у вигляді крупки. Можливе також гранулювання давальницької сировини: висівок, дерті і комбікормів. Працює лінія фасування комбікормів у мішки по 25 та 40 кг.

Для доставки готової продукції по Україні, комбінат використовує шість власних вантажних автомобілів вантажопідйомністю 20 тонн. Крім того, для зручності відпуску продукції, підприємство використовує п'ять залізничних вагонів-борошновозів по 52 т кожний.

Близькість портів: Одеса - 28 км, Південний - 59 км, Іллічівськ - 81 км надає замовникові широкі можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Компанія експортує товари в наступні країни: Ангола, Китай, Коморські острови, Південна Корея, Ліван, Молдова, Сомалі, Об'єд. Араб. Емірати, Туреччина.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2019-2020 роки й аналіз їхніх змін наведені у табл. 1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	113517	108411	-5106	-4,50
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	100563	102344	1781	1,77
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	9835	10702	867	8,82
4. Витрати на збут, тис. грн.	725	704	-21	-2,90
5. Валовий прибуток, тис. грн.	12954	6067	-6887	-53,17
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	111123	113750	2627	2,36
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	97,89	104,92	7,03	7,19
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.числі:	2707	-5147	-7854	В 2 р.
- від основної операційної діяльності	2394	-5339	-7733	в -3 р.
- від іншої операційної діяльності	—	—	—	—
- від фінансової діяльності	-2	35	37	В 18 р.
- від іншої діяльності	—	—	—	—
9. Податок на прибуток, тис. грн.	590	133	-457	-77,46
10. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2117	-5280	-7397	В 3,5 р.
11. Матеріальні витрати, тис. грн.	76295	75576	-719	-0,94
12. Матеріаловіддача, грн.	1,49	1,43	-0,05	-3,59
13. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,67	0,70	0,03	3,72
14. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	240	229	-11	-4,58
15. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	472987,50	473410,48	422,98	0,09
16. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	25930	28022	2092	8,07
17. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	108041,67	122366,81	14325,15	13,26
18. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	30855,5	29072	-1783,5	-5,78
19. Фондовіддача, грн.	0,272	0,268	-0,004	-1,34
- по продукції				
- по прибутку	14,58	-5,51	-20,08	-137,78
20. Фондорентабельність, %	6,86	-18,16	-25,02	х
21. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	25438,5	19768	-5670,5	-22,29
22. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	4,46	5,48	1,02	22,90
23. Рентабельність продукції, %	2,11	-5,16	-7,26	х
24. Рентабельність виробництва, %	102,15	95,31	-6,85	х

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	%
25. Середня річна сума дебіторської заборгованості	10500,5	8343,5	-2157	-20,54
26. Середня річна сума кредиторської заборгованості	8747,5	4606,5	-4141	-47,34
27. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	3,46	7,30	3,84	111,26
- коефіцієнт швидкої ліквідності	1,88	3,22	1,34	71,39
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,37	0,31	-0,06	-16,39

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл. 2.1 видно, що підприємство у звітному році порівняно з попереднім отримало дохід від реалізації продукції менше на 5106 тис. грн, або на 4,5%. Собівартість реалізованої продукції збільшилась на 1781 тис. грн, або на 1,77% що й вплинуло на зменшення валового прибутку на 6887 тис. грн у звітному році порівняно з попереднім роком. Адміністративні витрати збільшились на 867 тис.грн., а витрати на збут зменшилися на 21 тис.грн. або майже на 3%. Таким чином й повна собівартість збільшилась у звітному році на 2627 тис. грн.

Витрати на 1 грн. реалізованої продукції у попередньому році склало 97,89 коп., а в звітному році збільшилось на 7,03 коп., і склало 104,92 коп., що й призвело до збитку в розмірі 5280 тис. грн у звітному році.

Дані фінансової звітності свідчать, що підприємство веде основну операційну діяльність та фінансову діяльність. В попередньому році підприємство мало позитивний результат від основної операційної діяльності в розмірі 2709 тис. грн., і збиток у розмірі 2 тис. грн. від фінансової діяльності. У звітному році підприємство мало збиток від основної операційної діяльності у розмірі 5182 тис. грн. та прибуток від фінансової діяльності у розмірі 35 тис. грн. Іншу операційну діяльність та іншу діяльність підприємство не веде.

Матеріальні витрати у звітному році зменшилися на 719 тис. грн у порівнянні з попереднім роком. Матеріаломісткість продукції збільшилась на 0,03 грн. і складає у звітному році 0,7 грн.

Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу у звітному році зменшилась на 11 чол., що є результатом наслідків пандемії. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась на 422,98 грн. у звітному році.

Рентабельність продукції у звітному році зменшилась, враховуючи збиток, є від'ємною (-5,16%). Також зменшилось рентабельність виробництва на 6,85%.

Середня річна сума дебіторської заборгованості зменшилась на 2158 тис. грн. у звітному році порівняно з попереднім. Також зменшилась середня річна сума кредиторської заборгованості на 4141 тис. грн. Ці явища можна вважати позитивним наслідком фінансово-господарської діяльності підприємства.

Коефіцієнт поточної ліквідності як у звітному році так й в попередньому році є більше 1 і це означає, що підприємство може більш ніж покрити свої зобов'язання в короткостроковій перспективі.

2.2. Економічний аналіз господарської діяльності ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України

Обсяг виробництва і реалізації продукції є взаємозалежними показниками і на підприємстві вони повинні бути збалансованими. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту на перше місце виходить обсяг виробництва продукції. Але в міру насичення ринку і посилення конкуренції не виробництво визначає обсяг продажів, а навпаки, можливий обсяг продажів є основою розробки виробничої програми. Підприємство має виробляти тільки ті товари і в такому обсязі, які воно може реально реалізувати [3].

Реалізація продукції – важлива заключна стадія кругообігу коштів підприємства. Від того, як організована система реалізації продукції, залежить неперервність виробничого процесу, оборотність оборотного капіталу, результати фінансово-господарської діяльності, рентабельність підприємства [4].

Згідно чинного законодавства підприємство здійснює реалізацію своєї продукції, інших матеріальних цінностей на підставі прямих угод (контрактів) державного замовлення, через товарні біржі, мережу власних торговельних підприємств. Темпи зростання обсягу виробництва і реалізації продукції, поліпшення її якості безпосередньо впливають на обсяг витрат, на прибуток і рентабельність підприємства. Отже, на основі аналізу обсягів виробництва і реаліза-

ції продукції підприємство має можливість здійснювати регулювання, збалансування даних показників.

Обсяг виробництва й продажу товарів (виконання, надання послуг) – це основні показники, що характеризують діяльність організації, і аналіз цих показників має значення з метою оцінки своєї діяльності як у етапі планування виробництва так і виконання планів. Тому не випадково аналізу показників випуску та реалізації продукції приділяють особливу увагу в системі економічного аналізу.

Основна мета аналізу обсягів виробництва і продажів продукції – збільшення обсягів реалізації рентабельної продукції шляхом розширення частки ринку й отримання максимального прибутку; викриття найефективніших шляхів збільшення обсягу випуску і поліпшення її якості; розвідка внутрішніх резервів зростання обсягу виробництва.

Аналіз динаміки виробництва продукції ДП «Куліндорівський КХП» здійснюємо за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки виробництва продукції на ДП «Куліндорівський КХП» за 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Темп росту %	Відхилення	
				Абс.	%
Вартість продукції в оптових цінах без ПДВ і акцизного збору, тис. грн.					
- в діючих цінах	21146,12	29047,6	137,4	7901,5	37,37
- в порівняних цінах	23080,3	29047,6	125,9	5967,3	25,85
Вироблено продукції :	62740	77979	124,3	15239	24,29
1.Борошно пшенично-житнє, т	45951	58225	126,7	12274	26,71
2.Висівки, відходи та інші залишки від перероблення пшениці, т.	16789	19754	117,7	2965	17,66

З табл. 2.2 видно, що у звітному році в порівнянні з попереднім обсяг продукції в діючих цінах збільшився на 37,37%, а в порівняних цінах збільшився на 25.85%. Проаналізувавши, виробництво продукції в натуральному виразі, слід звернути увагу, що збільшився обсяг виробництва борошна на 12274 т. або на 26,71%, та виробництво висівок на 2965 т. або на 17,66%.

Основною формою статистичної звітності для аналізу виробництва продукції є форма №1П-НПП, в якій відсутні підсумкові величини виробництв продукції в натуральному і вартісному вираженні. Для розрахунку цих величин виконаємо відповідні розрахунки за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Оцінка виробництва продукції

Види продукції	Фактично виготовлено для збуту						Вартість виготовленої продукції в порівнянних цінах, тис.грн	
	В попередньому році			В звітному році				
	Кількість	Вартість продукції у фактичних цінах, тис.грн	Середня ціна оди-ниці, грн	Кількість	Вартість продукції у фактичних цінах, тис.грн	Середня ціна оди-ниці, грн	В попе-редньому році	В звіт-ному році
З власної сировини								
1.Борошно пшенично-житнє, т	2854	1221,4	427,96	5410	2460	454,7	1297,8	2460
2.Висівки, відходи та інші залишки від перероблення пшениці,т.	1926	169,3	87,90	1747	227,2	130,1	250,5	227,2
Всього	4780	1390,7	515,86	7157	2687,2	584,8	2795,2	4185,2
З давальницької сировини								
1.Борошно пшенично-житнє, т	43097	18449,1	428,08	52815	24017,7	454,8	19598,4	24017,7
2.Висівки, відходи та інші залишки від перероблення пшениці,т.	14863	1306,32	87,89	18007	2342,7	130,1	1933,7	2342,7
Всього	57960	19755,42	515,97	70822	26360,4	584,9	33898,0	41420,3
Разом	62740	21146,12	1031,84	77979	29047,6	1169,6	23080,3	29047,6

Аналіз виконання плану по асортименту виконується шляхом порівняння фактичного випуску продукції з плановим завданням як в натуральному, так і у вартісному виразі. Проведемо аналіз асортименту продукції у вартісному виразі за допомогою табл. 2.4.

З табл. 2.4. видно, що план виробництва в цілому продукції виконаний на 98,71%. Водночас по одній позиції планове завдання не виконане.

Таблиця 2.4 – Виконання плану по асортименту продукції
ДП «Куліндорівський КХП»

Види продукції	2020 рік		Виконання плану, %	Зараховується у виконання плану
	план	факт		
1.Борошно пшенично-житнє, т	60000	58225	97,04	58225
2.Висівки,відходи та інші залишки від перероблення пшениці,т.	19000	19754	103,97	19754
Всього	79000	77979	98,71	77979

Виконання плану асортименту становить:

I спосіб: $K_{ac.} = 97,04$ тому що це найнижчий процент невиконання плану виробництва продукції

II спосіб: найменшого числа, враховується продукція в межах виконання плану завдання: $K_{ac.} = (77979/79000)*100 = 98,71\%$

III спосіб: розраховується як співвідношення кількості виробів, план яких виконано, до загальної кількості планових позицій

$$K_{ac.} = m/n*100 = (1/2)*100 = 50\%,$$

де $K_{ac.}$ – виконання плану;

m – кількість видів продукції, за якими виконане планове завдання;

n – загальна кількість продукції.

Можемо зробити висновок, що підприємство ДП «Куліндорівський КХП» в 2020 році не виконало план по асортименту, так як планове завдання не виконане по одній позиції.

Аналіз структури виробленої продукції ДП «Куліндорівський КХП»

Структура виробництва продукції – це співвідношення окремих виробів у загальному їх випуску.

Зміна структури виробництва має великий вплив на всі економічні показники: на обсяг випуску продукції у вартісній оцінці, матеріаломісткість, собівартість продукції, прибуток, рентабельність.

Якщо збільшується частка дорожчої продукції, то обсяг її випуску у вартісному вираженні зростає, і навпаки.

Те саме відбувається з обсягом прибутку при збільшенні частки високорентабельної продукції і відповідно при зменшенні частки низькорентабельної продукції.

Дотримання планової структури – це дотримання у фактичному обсязі випуску продукції запланованих співвідношень між окремими її видами.

Аналіз структури виробленої продукції підприємства наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз структури випуску продукції

Види продукції	Випуск продукції		Структура, %		Оптова ціна 1 т продукції, грн.	Звітний рік по структурі попереднього року, т.	Відхилення	
	У попередньому році	У звітному році	У попередньому році	У звітному році			т	тис.грн
1.Борошно пшенично-житнє, т	2854	5410	4,55	6,94	2460	3547,2	2556	6287,8
2.Висівки,відходи та інші залишки від перероблення пшениці,т.	1926	1747	3,07	2,24	227,2	2393,8	-179	-40,7
в т.ч. з дав. сировини	57960	70822	92,38	90,82	26360,4	72038	12862	339047,5
1.Борошно пшенично-житнє, т	43097	52815	68,69	67,73	24017,7	53564,9	–	0,0
2.Висівки,відходи та інші залишки від перероблення пшениці,т.	14863	18007	23,69	23,09	2342,7	18473,1	–	0,0
Всього	62740	77979	100,00	100,00	х	77979	15239	345294,6

З табл. 2.5 видно, що зменшення питомої ваги борошна на 2,39 процентних пункти, призвело до зростання виробництва на 6287,8 тис. грн., а зменшення питомої ваги висівок на 0,83 процентних пункти на 40,7 тис. грн. призвело до зменшення виробництва з власної сировини. Проте за рахунок росту виробництва з давальницької сировини , загальний обсяг виробництва зріс на 345294,6 тис.грн.

Аналіз реалізації продукції

Реалізованою вважається продукція, сплачена покупцем. Реалізовуючи продукцію, підприємство відшкодовує витрати на її виготовлення і збут і, крім того, отримує прибуток.

Об'єм реалізованої продукції в основному залежить від обсягу виробництва і випуску продукції, тому аналіз виконання плану і динаміки реалізації продукції спирається на підсумки аналізу обсягу виробництва товарної продукції.

Аналіз реалізації продукції здійснюється за оперативними планами-графіками, формою № 2 «Звіт про фінансові результати», відомістю № 16 «Рух готових виробів, їх відвантаження та реалізація».

Оцінку реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» виконаємо за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз реалізації продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок зміни:	
				Виробництво продукції	Залишки готової продукції
1.Виробництво продукції, тис.грн.	21146,12	29047,6	7901,48	7901,48	х
2.Зміна залишків готової продукції, тис.грн.	4814	-2807	-7621	х	-7621
3.Обсяг реалізації продукції, тис.грн.	16332,12	31854,6	15522,48	7901,48	-7621

З табл. 2.6 видно, що обсяг реалізованої продукції в звітному році в порівнянні з попереднім збільшився на 15522,48 тис. грн. Відповідно обсяг виробництва продукції зріс на 7901,48 тис. грн.

Аналіз операційних витрат за економічними елементами

Групування витрат за елементами характеризує всі витрати підприємства, включаючи витрати на роботи і послуги непромислового характеру.

До елементів витрат відносять сировину і матеріали, паливо, енергію, заробітну плату, відрахування на соціальні заходи, амортизацію.

Для аналізу операційних витрат за економічними елементами використовують форму № 2 «Звіт про фінансові результати» розділу II «Елементи операційних витрат».

Аналіз витрат за економічними елементами дає змогу вивчити склад витрат, питому вагу кожного елемента в загальних витратах на виробництво.

Для аналізу використаємо аналітичну табл. 2.7, в якій відображаються абсолютні значення і частки вартості окремих економічних елементів витрат у загальній їх сумі.

Таблиця 2.7 – Аналіз операційних витрат за економічними елементами витрат

Елементи витрат	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	абс.	%
1.Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів)	139522	82,09	140883	77,41	1361	0,98
2.Витрати на оплату праці	21055	12,39	28838	15,84	7783	36,97
3.Відрахування на соціальні заходи	4617	2,72	6183	3,40	1566	33,92
4.Амортизація	2148	1,26	2966	1,63	818	38,1
5.Інші операційні витрати	2627	1,55	3134	1,72	507	0,18
Всього операційних витрат	169969	100,00	182004	100,00	12035	7,08

З таблиці 2.7 можна зробити висновок, що абсолютна сума усіх витрат на підприємстві збільшилась на 12035 тис. грн. або на 7,08%. Це говорить про подорожчання продукції, що випускається. Абсолютний розмір матеріальних витрат у звітному році порівняно з минулим роком збільшився на 0,98%, або на 1361 тис. грн., що свідчить про випуск матеріаломісткої продукції. Значно збільшились витрати на оплату праці на 7783 тис. грн. або на 36,97 та збільшились відрахування на соціальні заходи на 1566 тис. грн. або 33,92%. Також відбулось збільшення витрат на амортизацію – на 818 тис. грн. або на 38,1%.

Аналіз витрат на одну гривню продукції

Крім аналізу операційних витрат за економічними елементами, аналіз витрат операційної діяльності передбачає проведення аналізу витрат на гривню вартості реалізованої продукції.

Витрати на одну гривню продукції визначається як відношення витрат основної операційної діяльності (собівартість продукції) до обсягу реалізованої продукції у діючих цінах. Аналіз витрат на 1 гривню реалізованої продукції проводиться шляхом порівняння фактичного рівня з рівнем попереднього періоду, а потім оцінюється вплив факторів на зміну витрат.

Для аналізу витрат на 1 гривню продукції використаємо показники табл. 2.8.

Табл. 2.8 – Оцінка витрат на одну гривню реалізованої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	113517	108411	-5106	-4,5
2.Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	100563	102344	1781	1,77
3.Адміністративні втрати, тис. грн.	9835	10702	867	8,82
4.Витрати на збут, тис. грн.	725	704	-21	-2,9
5.Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	111123	113750	2627	2,4
6.Витрати на 1 грн. продукції, коп. виходячи:				
із собівартості реалізованої продукції	88,6	94,4	5,8	6,5
із повної собівартості продукції	97,89	104,9	7,01	7,2

Наведені дані в табл. 2.8 показують, що в звітному році витрати на 1 гривню реалізованої продукції ДП «Куліндорівський КХП» збільшились порівняно з попереднім роком на 5,8 грн. або на 6,5%.

Витрати на 1 гривню реалізованої продукції – це показник, що складається із 3 складових: витрати виходячи із собівартості реалізованої продукції, адміністративні витрати і витрати на збут. Зміну витрат на 1 гривню реалізованої продукції наглядно розглянемо в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Факторний аналіз витрат на 1 гривню реалізованої продукції ДП «Куліндорівський КХП»

Показники	За 2019 рік	За 2020 рік	Абсолютне відхилення
1.Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп., в т.ч.	88,6	94,4	5,8
–по собівартості реалізованої продукції	97,89	104,9	7,01
–по адміністративним витратам	4,643	5,135	0,49
–по витратам на збут	0,298	0,373	0,08

З табл. 2.9 головною причиною зростання витрат на 1 гривню реалізованої продукції стало збільшення адміністративних витрат на 0,49 коп., відповідно збільшилась собівартість реалізованої продукції на 5,8 коп. та витрати на збут на 0,08 коп. Тому завданням аналізу витрат діяльності є виявлення причини зростання адміністративних витрат та витрат на збут.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Першим етапом є аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства, який проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.10.

Табл. 2.10 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	2394	88,44	-5339	103,7	-7733	в -3 р.
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	315	11,64	157	-3,05	-158	-50,2
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	2709	100,07	5182	-100,7	2473	91,3
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 – 2255	-2	-0,07	35	-0,68	33	в -2 р.
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	–	–	–	–	–	–
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	2707	100	-5147	100	-7854	в -2 р.

З табл. 2.10 видно, що фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 7854 тис. грн. або в 2 разі. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 7733 тис. грн. або в 3 рази та зменшення прибутку від іншої операційної діяльності.

Позитивний вплив здійснило збільшення прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності на 33 тис. грн. або в 2 рази та від операційної діяльності на 2473 тис. грн. або на 91,3%.

Наступним етапом є проведення детального аналізу складу, динаміки та структури фінансових результатів за видами діяльності. Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	113517	108411	-5 106	-4,5
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	-100563	-102344	1781	-1,77
3. Адміністративні витрати	2130	-9835	-10702	867	-8,82
4. Витрати на збут	2150	-725	-704	21	-2,9
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	2394	-5339	-7733	в -3 р.

З табл. 2.11 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 7733 тис. грн. або в 3 рази. Це відбулось за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації продукції (на 4,5%) та зменшення витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартість реалізованої продукції – на 1,77%, адміністративних витрат – на 8,82%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.12.

З табл. 2.12 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком збільшився на 1081 тис. грн. або в 2,7 раз. Це сталося за рахунок збільшення інших операційних доходів та витрат на 1304 тис. грн. або в 4 рази, та фінансового результату від операційної курсової різниці на 274 тис. грн. або в 1 раз.

Таблиця 2.12 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Операційна курсова різниця	121	388	-267	68,99	1158	1151	7	1,01	274	1
3. Реалізація інших необоротних активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Штрафи, пені, неустойки	206	40	166	-42,89	48	379	-331	-47,69	-497	3р.
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	109	395	-286	73,90	1523	505	1018	146,69	1304	4р.
– відрахування до резерву сумнівних боргів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– непродуктивні витрати і втрати	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	436	823	-387	100	2729	2035	694	100	1081	в 2,7р

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» та відображено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		Абс.	%
			тис. грн	%			тис. грн	%		
1. Дивіденди	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Проценти	–	49	- 49	204,17	43	-43	204,76	6	12,24	49
3. Фінансова оренда активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Інші фінансові доходи і витрати	25	0	25	-104,17	22	0	22	-104,76	-3	-12

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		Абс.	%
			тис. грн	%			тис. грн	№		
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	25	49	-24	100	22	43	-21	100	-3	-12,5

У зв'язку з тим, що за досліджуваний період підприємство не здійснювало інвестиційної та іншої діяльності, її аналіз проводити недоцільно.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1.Фінансові результати від звичайної діяльності, тис.грн.	2290 (2295)	2707	-5147	-7854	в -2р.
2.Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	590	133	-457	-77,5
3.Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295) – – 2300	2117	-5280	-7397	в -3р.

З табл. 2.14 видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 7397 тис.грн. або в 3 рази. Це відбулось за рахунок зменшення фінансового результату до оподаткування на 7854 тис. грн. або в 2 рази.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.15.

Дані табл. 2.14 свідчать, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва зменшилась на 7,63% пункти. На це вплинули наступні фактори:

Таблиця 2.15 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	2707	-5147	-7854
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	85069	85031	-38
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	24920	14616	-10304
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	109989	99 647	-10342
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	2,5	-5,17	-7,63

– зменшення прибутку до оподаткування на 5147 тис. грн. здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 7,17 % пункти $(-5147 \div (85069 + 24920) - 2,5 = -4,67 - 2,5 = -7,17\% \text{ п.})$;

– зменшення середньої річної вартості основних засобів на 38 тис. грн. призвело до збільшення рентабельності виробництва на 2,49 % пункти $(-5147 \div (85031 + 24920) + 7,17 = -4,68 + 7,17 = 2,49\% \text{ п.})$;

– зменшення середньої річної вартості оборотних коштів здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 7,66 % пункти $(-5147 \div (85031 + 14616) - 2,49 = -5,17 - 2,49 = -7,66\% \text{ п.})$.

Загальний вплив факторів: $-7,17 + 2,49 - 7,66 = -12,34\% \text{ п.}$

3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП» ДЕРЖАВНОГО АГЕНСТВА РЕЗЕРВУ УКРАЇНИ

3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах, в установах та організаціях - це система методів, способів, заходів, які забезпечують його оптимальне функціонування та розвиток відповідно до мети, цілей та місії.

Рациональна організація бухгалтерського обліку передбачає таку його будову, при якій він забезпечив би своєчасне виконання завдань планування, контролю, управління та надання повної правової й неупередженої інформації при мінімальних затратах засобів і праці.

Бухгалтерський облік на підприємствах, в установах та організаціях ведеться безперервно з моменту реєстрації підприємства, установи, організації до моменту ліквідації. Єдиною валютою ведення бухгалтерського обліку є грошова одиниця України.

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві перебувають у компетенції керівника (власника) підприємства у відповідності з чинним законодавством та установчими документами.

Рациональна організація бухгалтерського обліку ґрунтується на застосуванні, в першу чергу, загальноприйнятих передумов:

- вивчення структури, технології та організації виробництва;
- організація облікового апарату та праці облікових працівників;
- організація облікового процесу;
- організація досконалого володіння працівниками бухгалтерії діючої законодавчої та нормативної бази щодо ведення бухгалтерського обліку.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку ДП «Куліндорівський КХП»:

1. самостійно обирає форму організації бухгалтерського обліку;
2. визначає облікову політику підприємства;

3. розробляє систему та форму управлінського обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає право робітників на підписання документів;

4. затверджує правила документообігу, також технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку.

Бухгалтерський облік базується на документуванні всіх господарських процесів і проведенні періодичних інвентаризацій, забезпечує виявлення та мобілізацію резервів підприємства з метою зниження собівартості продукції.

На підприємстві діє Наказ № 1 «Про організацію бухгалтерського обліку» від 09.01.2016 року. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві створено відділ Бухгалтерії, у складі головного бухгалтера, старшого бухгалтера (матеріальної групи), бухгалтера з обліку реалізації продукції і товарів, бухгалтера з обліку оплати праці, бухгалтера-касира.

Структура бухгалтерської служби ДП «Куліндорівський КХП» наведена на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Структура бухгалтерської служби на ДП «Куліндорівський КХП»

Очолює бухгалтерську службу підприємства головний бухгалтер, якому підпорядковуються 5 осіб облікового апарату.

Головний бухгалтер ДП «Куліндорівський КХП»:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засадах ведення бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлені строки;
- організовує контроль за відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- бере участь в оформленні відповідних матеріалів, пов'язаних з недо-стачею та відшкодування втрат від недостачі і псування активів підприємства.

Бухгалтерський облік ґрунтується на первинній інформації. Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” передбачено, що власник даного підприємства несе відповідальність за організацію обліку на СВК “Дружба” таким чином, щоб всі господарські операції, які відбуваються в межах господарсько-фінансової діяльності підприємства були задокументовані.

Первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, є основою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій.

Вони повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення на паперових або машинних носіях. Для контролю та впорядкування обробки даних на підставі первинних документів складають зведені облікові документи.

Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

На підставі даних бухгалтерського обліку складається фінансова звітність. Фінансову звітність підписує керівник та головний бухгалтер ДП «Куліндорівський КХП».

Головний бухгалтер товариства розробляє графік документообігу. Графік регламентує строки складання, подання, обробки первинних документів, визна-

час перелік таких документів та час їх обробки, перелік посадових осіб, відповідальних за складання документу, порядок передачі цих документів по інстанціям для обробки, строк надходження документів до бухгалтерії, порядок проходження та обробки документів в бухгалтерії до складання фінансової звітності, строк передачі документів в архів.

Графік складається в двох примірниках: перший передається структурному підрозділу, інший - зберігається у головного бухгалтера. Графік документообігу складається в цілому за обліковою ділянкою. Контроль за дотримання графіка документообігу на підприємстві здійснюється головним бухгалтером.

Для складання фінансової звітності відповідно до чинних нормативних актів і надання її користувачам керівництво ДП «Куліндорівський КХП» формує облікову політику: обирає принципи, методи та процедури обліку таким чином, щоб достовірно відобразити фінансовий стан і результати діяльності підприємства, забезпечити зіставність показників фінансових звітів.

Облікова політика являє собою сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для складання і подання фінансової звітності. Основна мета - забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати діяльності, які необхідні для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Документальне оформлення облікової політики ДП «Куліндорівський КХП» здійснюється у вигляді наказу про облікову політику підприємства, який після затвердження набуває статусу юридичного документу. Наказ про облікову політику являється основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма працівниками.

Для регламентації праці окремих облікових робітників головний бухгалтер складає посадові інструкції бухгалтерів. При складанні посадових інструкцій головний бухгалтер визначає склад робіт для кожного виконавця, при розподілі обов'язків та прав робітників визначає виконання тільки властивих їм

функцій, забезпечує повний обсяг всього облікового процесу та визначає персональну відповідальність кожного робітника.

Відповідно чинному законодавству підприємство самостійно визначає форму обліку, про що зазначається в Наказі про облікову політику. На ДП «Куліндорівський КХП» використовують автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку. При цьому синтетичними та аналітичними обліковими регістрами є машинограми (рис.3.2).

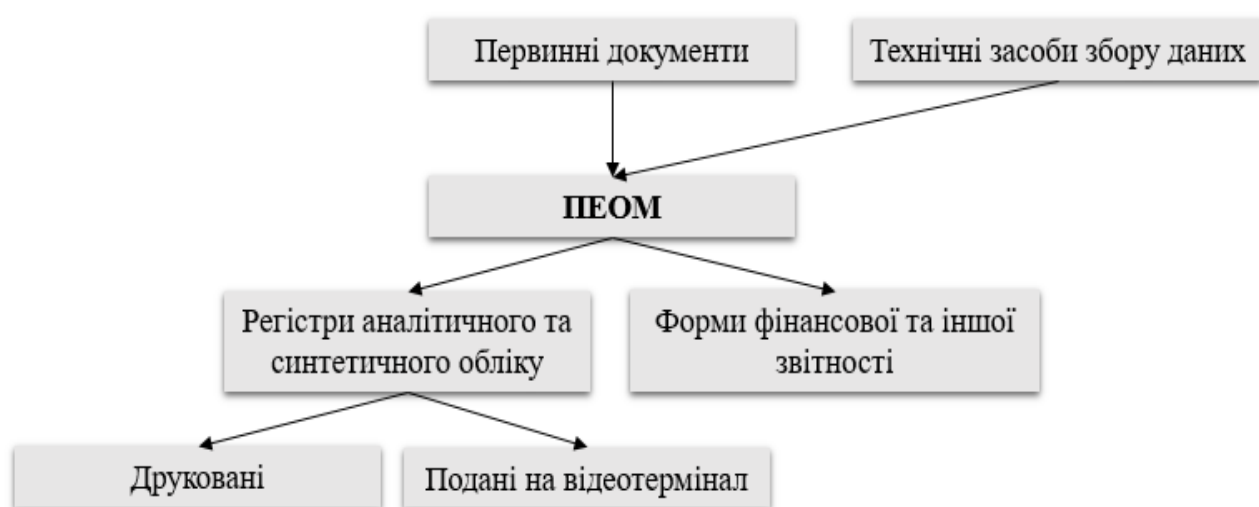

Рис. 3.2 – Схема автоматизованої форми обліку на ДП «Куліндорівський КХП»

Заключним етапом бухгалтерського фінансового обліку є складання звітності. Інформація, яка наводиться в фінансових звітах, повинна бути зрозуміла та розрахована на однозначне тлумачення її користувачем при умові, що вони мають достатні знання.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Звітним періодом для складання річної фінансової звітності ДП «Куліндорівський КХП» є календарний рік. В практичній діяльності підсумки роботи підприємства обчислюють кожного місяця. Річна звітність подається не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком, квартальна – до 25 числа місяця наступного за звітним кварталом.

Фінансова (бухгалтерська) звітність завжди безпосередньо передається за

належністю. Річна фінансова звітність ДП «Куліндорівський КХП» подається до відповідних органів у складі п'яти форм, наведених в табл. 3.1.

Квартальна звітність складається наростаючим підсумком з початку звіт-ного року і подається лише у складі двох форм – форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати».

Таблиця 3.1 – Склад фінансової звітності та їх призначення

Форми фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
форма №1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством, на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства. Прогнозування майбутніх потреб у позиках. Оцінка та прогнозування змін економічних ресурсів, які підприємство, ймовірно, контролюватиме в майбутньому
форма № 2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”	Доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства, структури доходів та витрат
форма № 3 “Звіт про рух грошових коштів”	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
форма № 4 “Звіт про власний капітал”	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
форма № 5 “Примітки до фінансової звітності”	Обрана облікова політика. Інформація, не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО. Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз облікової політики ризиків або непевності, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльності підрозділів підприємства.

Перед складанням річної фінансової звітності на ТОВ «Дружба СВК» обов'язково проводять інвентаризацію активів та зобов'язань підприємства.

3.2. Бухгалтерський облік готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України

Основними поняттями, що характеризують кінцевий результат виробництва на підприємстві, є готова продукція, товари (роботи, послуги), відвантажена та реалізована продукція.

За діючими положеннями, готовою продукцією вважається продукція, яка пройшла всі стадії оброблення, приймання, укомплектовування за умовами договорів із замовниками та відповідає технічним вимогам і стандартам. Номенклатура готової продукції визначає показники обсягу діяльності підприємства, тому треба забезпечити точний облік готової, відвантаженої та реалізованої продукції. На підприємствах готова продукція обліковується в місцях її зберігання (складах).

Продукція підприємства вважається реалізованою тільки після надходження грошей на рахунок у банк.

Оприбуткування готової продукції на ДП «Куліндорівський КХП» за грудень 2019 року наведено в табл. 3.2.

Датою реалізації продукції, товарів (робіт, послуг) вважається дата відвантаження (передавання) продукції, товарів (підписання документів про виконані роботи, надані послуги). За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації, за кредитом - сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, у касу, та інші види розрахунків.

Оформляється виникнення дебіторської заборгованості транспортними документами на відвантаження продукції, актами виконаних робіт і платіжними документами.

Таблиця 3.2 – Оприбуткування готової продукції на склад на ДП «Куліндорівський КХП» за грудень 2019 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Передана на склад готова продукція	26	231	20010,12
2	Відображено вартість повернутої покупцеві продукції	704	361	7052,30
3	Зроблено коректування податкових зобов'язань по ПДВ методом «червоне сторно»	(704)	(641)	(974,63)
4	Відкоригована виробнича собівартість повернутої продукції методом «червоне сторно»	(901)	(26)	(5526,27)
5	Відкореговано фінансовий результат на: -суми доходу -собівартість повернутої продукції	791 (791)	704 (901)	6500,90 (5526,90)
6	Оприбутковано надлишки готової продукції, виявлені при інвентаризації, по справедливій вартості	26	719	1023,27
7	Віднесено доходи на фінансовий результат	719	791	1023,27
8	Дооцінена раніше знижена в ціні готова продукція в межах попередньої уцінки	26	716	543,32
9	Віднесено доходи на фінансовий результат	716	791	543,32

Облік реалізації готової продукції на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України за грудень 2019 року наведено в табл. 3.3.

Табл. 3.3 – Облік реалізації готової реалізації на ДП «Куліндорівський КХП»

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано попередню плату за готову продукцію	311	681	25325,50
2	Нараховано податкові зобов'язання по ПДВ	643	641	5045,37
3	Відображено дохід від реалізації готової продукції	361	701	25325,50
4	Списано податкові зобов'язання, отримана податкова накладна	701	643	5045,37
5	Списано фактичну собівартість відвантаженої готової	901	26	15026,23
6	Списано вартість послуг з доставки продукції автомобільним транспортом	93	232	1530,42
7	Сформовано фінансовий результат: –віднесені доходи від реалізації на фінансовий результат –списана собівартість відвантаженої продукції –списані витрати на збут	701 791 791	791 901 93	20280,13 15026,23 1530,42
8	Повернено залік заборгованостей	681	361	25325,50

Процес проведення інвентаризації готової продукції передбачає: переважування, обмір, підрахунок комісією у порядку розміщення продукції у даному приміщенні, не допускаючи безладного переходу від одного виду продукції до іншого. Після перевірки вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить у наступне приміщення.

Облік результатів інвентаризації готової продукції за грудень 2019 року на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Облік результатів інвентаризації на ДП «Куліндорівський КХП»

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Оприбутковано надлишки готової продукції, виявлені при інвентаризації, по справедливій вартості	26	719	1023,27
2	Віднесено доходи на фінансовий результат проведеної інвентаризації	719	791	1023,27

Облік дооцінки готової продукції та результатів інвентаризації на ДП «Куліндорівський КХП» наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Облік дооцінки готової продукції та результатів інвентаризації за грудень 2019 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Уцінка готової продукції	946	26	15012,25
2	Дооцінка залишків готової продукції на складі	26	42	13010,61
3	Залишки готової продукції при інвентаризації	26	719	7102,21
4	Виявлено при інвентаризації недостачу готової продукції, яку віднесено на винну особу	375	26	3252
5	Вартість недостачі готової продукції	947	26	3252
6	Відшкодування винними особами збитку від недостачі	30	375	5235
7	Списано витрати пов'язані із уцінкою готової продукції	946	26	15012,25

Списання запасів внаслідок їх псування слід проводити на підставі належно оформленого акта. До складу комісії зі списання повинен входити представник незалежної експертизи. Усі реквізити акта мають бути заповнені.

Наявність резолюції керівника підприємства на кожному акті є обов'язковою. Метою інвентаризації є перевірка фактичної наявності запасів, порівняння їх фактичної наявності з даними відповідних рахунків бухгалтерського обліку.

Облік нестач готової продукції внаслідок проведеної інвентаризації на ДП «Куліндорівський КХП» за грудень 2020 року наведено в табл. 3.6.

Вартість недостачі готової продукції, незалежно від причин виникнення, списується з кредиту рахунка 26 «Готова продукція» на дебет рахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей». Після прийняття рішення керівником

підприємства, зафіксованого у протоколі результатів Інвентаризації, вартість недостачі готової продукції з вини матеріально відповідальних осіб відноситься на їх рахунок і відображається записом:

Д-т рах. 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків»

К-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Таблиця 3.6 – Нестачі готової продукції внаслідок інвентаризації на ДП «Куліндорівський КХП» за грудень 2020 року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Списано недостачу готової продукції в межах норм втрат, виявлених при інвентаризації	947	26	300,05
2	Списано витрати на фінансовий результат	791	947	300,05
3	Списано недостачу готової продукції понад норми природних втрат, виявлено в результаті інвентаризації	947	26	1720,20
4	Зменшено податковий кредит по ПДВ на суму податку, нарахованого на вартість запасів, використаних на виробництво відсутньої продукції	(614)	(644)	(256,10)
5	Віднесено суму ПДВ до складу втрат звітного періоду	947	644	256,10
6	Врахована на забалансовому субрахунку вартість відсутньої продукції, по якій на дату балансу не встановлені винуватці	072	—	1720,20
7	Списано витрати на фінансовий результат	791	947	1976,3

Якщо на час виявлення недостачі продукції винні особи не встановлені, то вартість такої недостачі продукції списується на невідшкодовані втрати на

забалансовий рахунок 07 «Списані активи», субрахунок 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей».

Після встановлення конкретних винуватців зазначеної нестачі готової продукції роблять запис:

Д-т рах. 375 «Розрахунки по відшкодуванню завданих збитків»

К-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Одночасно роблять запис по кредиту забалансового рахунка 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей».

Слід відмітити, що після відображення бухгалтерського запису реалізації готової продукції завжди виникає бухгалтерська проводка щодо відзначення ПДВ (табл. 3.3, табл. 3.6).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання обліку, аналізу і контролю готової продукції та її реалізації на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України.

У першому розділі були розглянуті питання економічної сутності обліку готової продукції та її реалізації: структура, класифікація та нормативні документи, щодо організації бухгалтерського обліку готової продукції; аналітичний облік, формування собівартості та внутрішньогосподарський контроль готової продукції.

У другому розділі проведений аналіз основних показників діяльності ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України за 2019-2020 рр, з поглибленим аналізом готової продукції та її реалізації.

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності за 2019-2020 роки свідчить, підприємство веде основну операційну діяльність та фінансову діяльність. В попередньому році підприємство мало позитивний результат від основної операційної діяльності в розмірі 2709 тис. грн., і збиток у розмірі 2 тис. грн. від фінансової діяльності. У звітному році підприємство мало збиток від основної операційної діяльності у розмірі 5182 тис. грн. та прибуток від фінансової діяльності у розмірі 35 тис. грн. Іншу операційну діяльність та іншу діяльність підприємство не веде.

Також підприємство ДП «Куліндорівський КХП» у звітному році порівняно з попереднім отримало дохід від реалізації продукції менше на 5106 тис. грн, або на 4,5%. Собівартість реалізованої продукції збільшилась на 1781 тис. грн, або на 1,77% що й вплинуло на зменшення валового прибутку на 6887 тис. грн у звітному році порівняно з попереднім роком. Адміністративні витрати збільшились на 867 тис.грн., а витрати на збут зменшилися на 21 тис.грн. або майже на 3%. Таким чином й повна собівартість збільшилась у звітному році на 2627 тис. грн.

Матеріальні витрати у звітному році зменшились на 719 тис. грн у порівнянні з попереднім роком. Матеріаломісткість продукції збільшилась на 0,03 грн. і складає у звітному році 0,7 грн.

Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу у звітному році зменшилась на 11 чол., що є результатом наслідків пандемії. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась на 422,98 грн. у звітному році.

Рентабельність продукції у звітному році зменшилась, враховуючи збиток, є від'ємною (-5,16%). Також зменшилась рентабельність виробництва на 6,85%.

Коефіцієнт поточної ліквідності як у звітному році так й в попередньому році є більше 1 і це означає, що підприємство може більш ніж покрити свої зобов'язання в короткостроковій перспективі.

Середня річна сума дебіторської заборгованості зменшилась на 2158 тис. грн. у звітному році порівняно з попереднім. Також зменшилась середня річна сума кредиторської заборгованості на 4141 тис. грн. Ці явища можна вважати позитивним наслідком фінансово-господарської діяльності підприємства.

Бухгалтерський облік на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України автоматизовано в системі «1С: Підприємство» версії 8.2. В роботі проаналізовано документальне оформлення, відображення в облікових регістрах операцій з відображення доходів, витрат та формування фінансових результатів в результаті надання послуг в цій програмі, досліджено також проблемні питання.

Перевірка процесу реалізації продукції на ДП «Куліндорівський КХП» показала відповідність бухгалтерського обліку вимогам законодавчих і нормативних актів.

На ДП «Куліндорівський КХП» організація та стан бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю операцій з реалізації продукції відповідає вставленим вимогам діючого законодавства та керівництва підприємства. Разом з тим пропонуємо наступні шляхи їх удосконалення:

- встановити чіткі правила документообігу;
- посилити контроль з боку бухгалтерської служби за дотриманням порядку обліку реалізації продукції та порядком заповнення первинних документів;
- привести в відповідність до чинного законодавства типові форми первинних документів, щодо обліку реалізації продукції;
- розглянути доцільність запровадження окремої служби аудиту за дотриманням бухгалтерських процедур;
- розробити чіткий графік підвищення кваліфікації робітників цієї служби;
- впровадити систему тестування обліку реалізації продукції для забезпечення ефективності її використання.

Для вдосконалення реалізації вважаємо за необхідне розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до споживача (тара, упаковка, вантажні роботи, транспортування, складування, витрати на утримання складів, магазинів, торгового персоналу) та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з вивченням і стимулюванням попиту, пошуком інформації про ринки збуту і розширенням частки ринку виробника. Підприємству необхідно використання у розрахунках із покупцями таких форм безготівкових розрахунків, які б гарантували своєчасне надходження грошей за відпущену покупцям продукцію, а також акредитивної форми розрахунків. Ми вважаємо, що обидві форми безготівкових розрахунків – найбільш безпечні й унеможливають виникнення безнадійної дебіторської заборгованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 від 7 лютого 2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 20.02.2023).
2. Податковий кодекс України від 11.12.2022 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 20.02.2023).
3. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 від 20.10.1999 р. №246 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення: 20.02.2023).
4. Дохід: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 від 29.11.1999 № 290 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>. (дата звернення: 22.02.2023).
5. Витрати: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від 31.12.1999 № 318 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. (дата звернення: 11.11.2022).
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 22.02.2023).
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом М-ва фінансів України від 26.05.2022 № 148 веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 22.02.2023).
8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2013. 912 с

9. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2012. 11-18 с.

10. Бухгалтерський облік в Україні: веб-сайт. URL: <http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogoucheta/1081buxgal-terskiy-oblk.html> (дата звернення: 26.04.2023)

11. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: веб-сайт. URL: <https://subject.com.ua/economic/accounting1/index.html> (дата звернення: 26.04.2023)

12. Вороніна В.Л. Особливості документального відображення руху готової продукції // В.Л. Вороніна, В.В. Черниш // Кримський економічний вісник. Частина I, 2013. 277 с.

13. Дубініна М. В. Сутність виробничих запасів як складової частини процесу виробництва // Тенденції та закономірності розвитку обліково-аналітичного забезпечення в Україні: Тези доповідей вузівської науково-практичної конференції. Миколаїв : НУК, 2007. — 156 с.

14. Амбівалентність і мімікрія облікової теорії: монографія / Г. П. Журавель, В. Б. Клевець.

15. Іванченкова Л.В. Конспект лекцій з курсу "Внутрішньогосподарський контроль" [Електронний ресурс] : для студентів ступеню "Бакалавр" спец. 071 "Облік і оподаткування" ден. та заоч. форми навчання / Л. В. Іванченкова, К. В. Стасюкова ; відп. за вип. В. В. Немченко ; Каф. обліку та аудиту. — Одеса : ОНАХТ, 2017. — 95 с. — Електрон. текст. дані.

16. Писаренко Т.М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції // "Економічні науки". Серія "Облік і фінанси". Випуск 12 (45). Ч. 1, 2015. 231-239 с.

17. Сопко В.В. Бухгалтерський облік / В.В. Сопко: веб-сайт. URL: <http://fingal.com.Ua/content/view/780/35/1/3/>

18. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник / Н. М. Ткаченко. Київ : А.С.К., 2006. 784 с.

19. Фінансова звітність ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України за 2019 рік.: веб-сайт. URL: <https://www.bogumyla.odessa.ua/files/3k2019.pdf>. (дата звернення: 23.04.2023).

20. Фінансова звітність ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України за 2020 рік.: веб-сайт. URL: <https://www.bogumyla.odessa.ua/files/2k2020.pdf>. (дата звернення: 23.04.2023).

21. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік I / Є.Ю. Шара, І.Є. Соколовська-Гонтаренко: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 336 с.

22. Методичні вказівки до виконання випускних робіт студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування» на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр / Укл. Л.В. Іванченкова, Л.Б. Скляр, Г.О. Ткачук. Одеса: ОНАХТ, 2020. 32 с.

23. <http://buhgalter911.com/>

24. <http://zakon4.rada.gov.ua/>

25. www.ligazakon.ua/

26. http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/3/20.pdf

27. <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16850/>